

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2011

Saqqummiussissut

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Matumuuna 2011-mut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut saqqummiunniarpara.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaanni siullermi 2010-meersumi isummiussai Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutaannut aallaaviupput.

Siunnersuisoqatigiit isummiussai siullermik qiviarlugit nikallornartoqarsinnaagaluartut ajunngitsumik inissisimanitsigut aningaasaqarnikkut unammilligassat qanoq iliuuseqarfigisinnaavagut. Aningaasaqarnikkut tunngavissamik siunissami inuiaqatigiinnut atugarissaartunut iluaqutaasussamik pilersitsissalluta periarfissaqarpugut. Tunngavissaq pilersissinnaavarput tamatta suliniuteqarnitsigut.

Kalaallit aningaasaqarnerat ukiuni qulikkaani tulliuttuni annertuunik unammilligassaqqarpoq. Pisortat isertitaasa aningaasartuutaasalu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu aningaasaqarnikkut siumut naatsorsornerisa takutippaat pisortat aningaasaqarnerat qanoq iliuuseqarfigineqanngippat arriitsumik ajorsiertortussaasoq. Ataatsimut oqaatigalugu piffissaq taaneqartoq tamakkerlugu 30 milliardit missaanniittut amigartoorutinngussapput, imaluunniit agguaqatigiissillugu ukiumoortumik 1 milliard missaat.

Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasaqarnikkut atasinnaasumik tatiginartumillu politikkeqarnissap qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaasinnaasut periarfissat pingasuupput:

- Siullertut Kalaallit Nunaanni akileraarusisarnermut tunngavigineqartup siaruarsimassusiani aningaasaqarnikkut ingerlatsisut amerlanerit peqataatinneqartariaqarput.
- Aappaattut pisortat aningaasartuutaat aalajangersimanerusumik aqunneqarlutillu pingaarnersiortariaqarput, aamma
- Pingajuattut inuit ukiumikkut inuussutissarsiorsinnaasut akornanni annerusumik suliffissaqartitsinissamik imminullu pilersorsinnaanermik siunertaqartumik aaqquissuusaanikkut allannortitsisoqartariaqarpoq.

Siunissami unammilligassani inuiaqatigiinni kikkugaluartulluunniit attorneqartussaapput. Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut, namminersorlutik ingerlataqartut minnerunngitsumillu innuttaasut. Kikkut tamarmik immikkoorlutik massakut inuiaqatigiit atugarissaartut attatiinnarnissaannut iluaqutaasariaqarput.

Siunissami unammilligassanut ilaatigut pissutaapput inuiaqatigiit ikinnerusunik meerartaqarlutik, ikinnerusunik inuussutissarsiorsinnaasunik ukioqartunik amerlanerusunillu utoqqartaqarlutik katitigaanerat. Aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigiit siumut naatsorsuinerat malillugu meeqqat inuusuttullu amerlassusaat ukiuni tulliuttuni qulini appariartussapput utoqqaallu amerlassusaat amerliartorlutik. Tamatuma ataatsimut kingunerissavaa pisortat aningaasartuutaasa allannorgnatik arriitsumik qaffakkiartornissaat. 2020-p kingorna suliffeqarfinni inuussutissarsiorsinnaasut ikinnerulersimassapput peqataanillu pisortat aningaasartuutaat qaffakkiartullissallutik utoqqaat amerlinerisa kingunerisaannik. Pensionisianut, peqqinnissamut utoqqarnullu aningaasartuutaasut malunnartumik

oqimaatsorsioortinneqalissapput. Taamatut oqimaatsorsioortitsineq 2035-p missaata tungaanut qaffakkaluttuinnarluni ingerlaannassaaq.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi sammineqartoq alla tassaavoq Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutai. Isumalioqatigiissitamit ersarissumik oqaatigineqarpoq Kalaallit Nunaanni massakkut atugarineqartut inuttut, atugassarisatigut aningaasaqarnikkulluunniit attanneqarsinnaajunnaartut.

Peqqissutsip, meeqqat inuusuttullu kiisalu ilinniartitaanerup iluini suliniutit arlaqartut iluatsissappata ilinniartitaanerillu piviusunngortinneqassappata tunngaviatigut aaqqissuussaanerit ilaat allannngortinnissaannut piareersimanissarput pisariaqarpoq. Naalakkersuisut tassunga atatillugu suliniutinik anguniagaqarfiusussanik aallartitsisimapput, soorlu Nunap Immikkoortuisa Ineriartortinnissaannut Periusissaq, Meeqqanut Inuusuttunullu Periusissaq soorluttaaq Ilinniartitaaneq pillugu Pilersaarutip suliniutigineqarnera ingerlaannarluni.

2011-mut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi peqqissutsip, meeqqat inuusuttullu kiisalu ilinniartitaanerit iluanni suliniutit sorliit pisariaqartinneqarnersut tikkuarneqarput.

Peqqinnissaqarfik ukiuni kingulliunerusuni aningaasaqarnikkut unammillernartuuvoq, aningaasartuutillu annertusiartomerisa siunissami milliartornissaat ilimagineqarsinnaanani.

Taamaammat aaqqissuusseqqinnermik suliaqartoqarpoq, tassanilu siunertaavoq allaffissornikkut aqutsinikkullu suliassat nunap immikkoortuinut nuunneqarnissaat, taamaaliornikkut allaffissornikkut immikkoortut aqutsisullu ikilisinneqassammata. Taamaaliornikkut isumalluutissanik sunniuteqarluarnerusumik atorluanaanissaq qulakkeerneqartussaavoq, peqatigisaanillu peqqinnissaqarfiup sullissinerani qitiusumik nakorsartitsinermik suliaqarnissamut isumalluutissat atorneqarsinnaalissapput.

Meeqqat inuusuttullu siunissami inuiaqatigiit atugarissaartut qulakkeerniarnerannut Naalakkersuisut ilungersuuteqarnerannut immikkut qitiullutik inissisimapput. Meeqqanut Inuusuttunullu Periusissami ukioq manna Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartussami anguniagaavoq meeqqat inuusuttullu atugarisaasa pitsannngortinnissaannut atortussanik amerlasuunik tunniussaqaarnissaq. Meeqqat amerlavallaat atugarliortutik peroriartortarput, tassuunalu ilinniarnissaminnut nukissaarunnissaat navianarnerulersarpoq. Tassani aamma navianarnerulersarpoq meeqqat inuusuttullu siusippallaamik isumaginnittoqarfinnik peqqinnissaqarfimmillu atuisunngornissaat. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut imminut napatissinnaanngilaq siunissami nukissavut pingaartinneqanngippata. Meerartavut inuusuttortavullu pitsaanerpaamik atugassaqartariaqarput piginnaasatik ineritikkiartorsinnaassagunikkut.

Kinguaariit tullinnguuttut inuiaqatigiinnut atugarissaartunut annerusumik iluaqutaasinnaaqqullugit ilinniartitaaneq piginnaasanillu ineriartortitsineq meeqqanut inuusuttunullu suliniutit assigalugit nukittorsarneqassapput. Ullumikkut pisortat aningaasartuutaasa tamarmiusut 1/5-ii ilinniartitaanernut atorneqartarput. Kisiannili ajorluartumik paasisimavarput meeqqat atuarfianni pitsaassuseq qaffatsittariaqartoq inuusutissarsiutitigullu ilinniartitaanerni unitsitsiinnartartut amerlavallaartut.

Pissutsit arlallit kingunerisaannik pisumik ilinniartitaaneq ullumikkut aporfeqarpoq sunniuteqarluartutullu oqaatigineqarsinnaanani. Pissutaasut ilagaat naammangitsumik ilinniarsimaneq ilinniarnernullu ingerlaqqiffiusunut ajortumik ikaarsaariarfeqarnera. Ajortumik ikaarsaariarfinnut ilaapput amigartumik siunnersorneqarneq kiisalu ilinniartut ineqarfiinik suliffinnillu sungiusarfissanik amigateqarneq.

Suliniuteqarfigineqartussat ilagaat Nunap Immikkoortuisa Ineriartortinnissaannut Periusissaq. Tassani ilaatigut inuussutissarsiutit aaqjissuussaanerisa allanngortinnissaannut periarfissat sammineqarput. Innuttaasut piginnaasaannik qaffassaanissaq atuartitseqqinnissarlu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut imminut napatissinnaanissaanut aningaasaqarnikkullu attanneqarsinnaasumik politikkeqarnissaanut qitiullutik inissisimapput. Taakkunatigut suliniuteqarnerit inuussutissarsiutit suliffiillu allanngortinnissaannut suliniutinut allanut assigiissinneqarlutik ingerlanneqarput.

Suliffiit iluanni suliniuteqarneq siullertut anguniagaqarfiusuni pingasuusuni tunngavigineqartunik aallaaveqarpoq, taakkulu inuussutissarsiuteqarnerup imminut napatissinnaasup ineriartornissaanut tapersuissapput.

Suliffeqarnermi politikkeqarnermi :

- Siullertut qulakkeerneqassaaq nunami sumiiffiit ilinniarsimanagerlu eqqarsaatigalugit sulisinnaasut suliffeqarfiit pisariaqartitaannut naleqqussarnissaat, inuussutissarsiutit nunaqavissunit ingerlanneqartut niuernerme atugassarititaasut aallaavigalugit unammillersinnaasunngorlugit.
- Aappaattut qulakkeerneqassasoq atorfiit inuttaqanngitsut sapinngisamik sulisussanit nunaqavissunit inuttaleneqartarnissaat.
- Pingajuattut qulakkeerneqassasoq innuttaasut amerlanerujartuinnartut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit imminnut pilersorsinnaalissasut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerisa ineriartortinnerannut tapertaasinnaalerlutik inuttullu namminneq ineriartornissartik eqqarsaatigalugu.

Taakkununga ilaapput sammineqartussat allat nassuiaammi nassuiarneqartut. Taamaalillutik Naalakkersuisut siunissami unammilligassat kiisalu Kalaallit Nunaata ukiut 30-t qaangiuppata inuiaqatigiittut atugarissaarfiunissaanut aaqjiissutaasinnaasut nassuiarpaat.

Naalakkersuisut unammilligassat pimoorunniarpaat aaqjissuusseqqinnissanullu assigiinngitsunut suliniutissat siullit sammineqalereerput. Aaqjissuusseqqinnerit aningaasarsiornerulersitsissapput ineriartortitsillutillu. Oqaatigineqareersutut aningaasarsiornerissatsinnut tunngavissamik pilersitsinissamut periarfissaqarpoq, tamannali aatsaat anguneqarsinnaavoq tamatta iliuuseqarnitsigut.

Oqaatsit taakku atorlugit Naalakkersuisut sinnerlugit Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq Pillugu Nalunaarut 2011 Inatsisartunut soqutiginnittunullu allanut ingerlateqqippara. Sulilluarisi.